

УДК: 351:328.185

DOI: 10.31732/2663-2209-2021-64-76-84

ПОНЯТТЯ КОРУПЦІЇ ЯК ЕКОНОМІКО-ПРАВОВОГО ФЕНОМЕНУ

Гура В.В.

аспірант, ВНЗ «Університет економіки та права «КРОК», м. Київ, Україна,
e-mail: v.legioner41@gmail.com, ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-4722-5448>

THE CONCEPT OF CORRUPTION AS AN ECONOMIC AND LEGAL PHENOMENON

Gura Vadim

postgraduate student, "KROK" University, Kyiv, Ukraine, e-mail: v.legioner41@gmail.com,
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-4722-5448>

Анотація. У статті розглянуто поняття корупції, морфологічне походження терміну, точки зору науковців на суть цього явища. Мета даного дослідження полягає у детальнішому вивченні підходів до розуміння суті поняття «корупція». У роботі охарактеризовано основні підходи до трактування поняття «корупція», які доповнюють один одного. До них належать підходи: традиційний або нормативно-ціннісний, який визначає корупцію як порушення норм права, моралі та етики; модерністський або класичний, що розглядає корупцію як протиправну дію або продажність посадової особи; економічний або ринково-центристський, за якого корупція постає як тіньовий політико-економічний ринок; ревізійністський або функціональний, представники якого характеризують корупцію як позитивне явище для транзитивної економіки; політологічний або політичний, що представляє корупцію як окремий інститут в процесі реалізації суспільних відносин щодо використання влади її суб'єктами з метою впливу на політичні процеси; біхевіористичний або соціально-психологічний, котрий вбачає в корупції соціально-психологічний феномен в усіх її проявах; інституційний або державно-управлінський, що характеризує корупцію як особливу форму державно-владних відносин, що передбачає протиправний обмін службових повноважень посадової особи владної структури на особисті преференції. Наведено характерні для кожного підходу визначення «корупції». Вивчено також офіційний або легальний підхід (законодавчий або юридичний) до трактування «корупції», що ґрунтується на вітчизняних та міжнародних юридичних документах. Зазначено, що, зважаючи на усе різноманіття підходів доктринальних та юридичних до трактування поняття «корупція», досить складно сформувати її універсальне визначення, яке б враховувало усі аспекти її прояву: правові, політичні, економічні, морально-етичні тощо. Тому, для уточнення дефініції поняття «корупція» також проаналізовано мету корупційних діянь та їх об'єкти, охарактеризовано суб'єктів корупційних взаємовідносин, вивчено форми прояву корупційних правопорушень, розкрито способи реалізації та сфери поширення корупції, а також вивчено функції корупції в суспільних відносинах. Охарактеризовано специфічні, ідентифікуючі ознаки корупції, які повинні відобразитись у дефініції. За результатами проведеного дослідження наведено авторське трактування поняття «корупція».

Ключові слова: корупція; корупційні діяння; підходи; дефініція; ознаки; суб'єкти; об'єкти; мета; сфери поширення; форми прояву.

Формули: 0; рис.: 0; табл.: 1; бібл.: 27

Annotation. The article considers the concept of corruption, morphological origin of the term, the views of scientists on the essence of this phenomenon. The purpose of this study is to examine in more detail the approaches to understanding the essence of the concept of "corruption". The main approaches to the interpretation of the concept of "corruption", which complement each other, are described. These include approaches: traditional or normative-valuable, which defines corruption as a violation of the law, morality and ethics; modernist or classic approach, which considers corruption as an illegal act or bribery of the functionary; economic or market-centric, in which corruption appears as a shadow political and economic market; revisionist or functional, whose representatives characterize corruption as a positive phenomenon for the transition economy; politological or political, which represents corruption as a separate institution in process of realization of the public relations in the context of the power usage by its subjects in order to influence on the political processes; behavioral or socio-psychological, which sees corruption as a socio-psychological phenomenon in all its manifestations; institutional or public-administrative, which characterizes corruption as a special form of public-government relations, which supposes the illegal exchange of official powers of the functionary of the power structure for personal preferences. The characteristics of the definitions of "corruption" for each approach are given. The official or in other words legal approach (legislative or legal) to the interpretation of "corruption" based on national and international legal documents has also been studied. It is noted that, in the light of the variety of doctrinal and legal approaches to the interpretation of the concept of "corruption" it is difficult to form a universal definition that would

include all the aspects of its manifestation: legal, political, economic, moral and ethical. Therefore, to clarify the definition of "corruption" the purpose of corruption and their objects have been analyzed, the subjects of corruption have been characterized, the forms of the corruption manifestation have been studied, ways to implement and spread corruption have been unfolded, and the functions of corruption in public relations have been studied. Specific, identifying features of the corruption that should be reflected in the definition have been defined. On the basis of the undertaken study the author's interpretation of the concept of "corruption" is given.

Key words: corruption; acts of corruption; approaches; definition; features; subjects; objects; purpose; spheres of distribution; forms of manifestation.

Формули: 0; рис.: 0; табл.: 1; бібл.: 27

Постановка проблеми. Корупція, як всеосяжне негативне явище, поглинає усі сфери життя суспільства, перетворюючись на системне явище, та загрожує державності у її конституційно заявлених параметрах.

Вона виникає там, де є державна влада та поблажливе ставлення громадян до корупційних проявів. Корупція здатна знищити економіку любої країни. Вона також виступає своєрідним індикатором здоров'я нації.

Корупція руйнує підвалини державності, забезпечуючи пріоритетність особистих інтересів окремих держслужбовців над суспільними та державними інтересами; стає причиною зниження економічного розвитку країни, породжуючи ділову пасивність та погіршення інвестиційного клімату; знижує довіру громадян та представників бізнесу до держави; збільшує розрив між різними верствами населення, поглиблюючи соціальну нерівність тощо. Як зазначають М. та І. Нинюк «в Україні корупція – один із найважливіших факторів, що загрожує національній безпеці держави, негативно впливаючи на ефективність управління державних органів, підриваючи довіру народу до влади...адже... якщо корупційні способи вирішення державних справ стають домінуючими, тоді держава стає приреченою» [1, с. 71]. І ні про який вступ країни до європейського чи світового співтовариства не може бути і мови. Про це заявляв і Джеффри Пайетт, экс-посол США в Україні: «корупція в Україні страшніша російських танків» [2].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Вивченню теоретичних аспектів проблеми протидії корупції присвячували свої праці у свій час О. Банчук, І. Бачинська, З. Буркалецька,

З. Варналій, А. Волошенко, О. Голота, М. Кінаш, Р. Клітгард, Г. Кохан, А. Левчук, К. Лейєс, Н. Лефф, М. Луценко, Д. Мартинов, А. Михненко, Д. Най, Ю. Несевич, І. Нинюк, М. Нинюк, Н. Обушина, Дж. Пайетт, Н. Пірен, С. П'ясецька-Устич, В. Ребкало, О. Саєнко, С. Серьогін, В. Соловійов, О. Стогова, В. Трепак, К. Фрідріх, С. Хантінгтон, О. Шостко, Л. Щербина та інші.

Проте, однак, у з'ясуванні суті поняття «корупція» серед дослідників цього феномену досі немає, тому дане питання потребує детальнішого вивчення.

Формулювання цілей статті. Мета даного дослідження полягає у детальнішому вивченні підходів до розуміння суті поняття «корупція».

Викладення основного матеріалу дослідження. Корупція виступає, свого роду, індикатором здоров'я нації. Факти прояву корупції в Україні беззаперечно вимагають негайної розробки та впровадження заходів для її подолання.

За Індексом сприйняття корупції (CPI) у 2020 році Україна посіла 117 місце з 180 країн, отримавши 33 бали з 100 можливих. Порівняно з 2019 роком цей показник зріс на 3 бали, а у порівнянні з 2018 роком – лише на 1 бал, що не може свідчити про суттєві результати країни у подоланні корупції [3].

Удосконалення заходів подолання корупції потребує уточнення теоретичного базису зазначеної проблеми. Першочерговим завданням, при цьому, є окреслення суті ключового поняття – «корупція». Така потреба обумовлена необхідністю, по-перше, чіткої ідентифікації даного явища, виділення його з-поміж інших злочинів; по-друге, розробки системи заходів попередження та покарання за корупційні дії.

Як зазначає О.П. Голота, «корупція» (лат. *corruptio*) – «підкуп, продажність; псування, розкладання; розтління»; «корумпованість» (лат. *corruptere*) – «розтлівати». Відповідно, термін «корупція» тлумачать як «підкуп, продажність громадських та політичних діячів, посадових осіб»... Корупцію можна розглядати як різновид соціальної корозії, яка роз'їдає і руйнує органи влади, державу і суспільство в цілому. В її основі лежать такі традиції взаємодії в суспільстві, як «послуга за послугу», «do ut des» («даю, щоб ти дав»)» [4, с. 8].

Корупція – це складне різностороннє явище, яке охоплює більшість населення по всьому світу. Вона існує на межі права та економіки, зачіпає політику, соціологію, мораль та етику. Корупція – це порушення законодавства (правий аспект); також це отримання відчуття влади, переваги над іншими людьми (політичний аспект); це злочин, незаконні дії (криміналістика); це збагачення окремих людей (економічна складова); це використання службового положення для збагачення за рахунок інших людей (соціальний аспект); це свого роду приниження, використання «больових точок» осіб, в яких вимагають ті чи інші вигоди (морально-етичний аспект).

Тому науковці розглядають її з різних точок зору, кожен зосереджується на окремих аспектах корупції. Налічується сім основних підходів до трактування поняття «корупція», які не суперечать, а доповнюють один одного: традиційний або нормативно-ціннісний; модерністський або класичний; економічний або ринково-центристський; ревізійний або функціональний; політологічний або політичний; біхевіористичний або соціально-психологічний; інституційний або державно-управлінський (табл. 1). Також, доцільно розглядати, так звані, офіційний або легальний підхід (законодавчий або юридичний) до трактування «корупції», що ґрунтується на вітчизняних та міжнародних юридичних документах.

Зважаючи на усе різноманіття підходів доктринальних та юридичних до

трактування поняття «корупція», досить складно сформулювати її універсальне визначення, яке б враховувало усі аспекти її прояву: правові, політичні, економічні, морально-етичні тощо.

Загалом, не існує «правильних» чи «неправильних» визначень «корупції». При уточненні її дефініції доцільно враховувати ряд положень: це складне багатоаспектне явище; його суть розкривається на підставі аналізу її мети, суб'єктів та об'єктів, способу реалізації, сфери поширення, форм прояву тощо.

Метою корупційних діянь виступає задоволення особистих інтересів за рахунок інтересів держави чи суспільства. Результатом корупційних посягань можуть виступати як грошові кошти чи матеріальні активи, так і нематеріальні вигоди, як от: отримання певних преференцій, моральна сатисфакція, отримання секретної інформації, певних послуг тощо. Вона реалізується через використання службових владних повноважень, певного авторитету чи статусу.

Суб'єкти корупції – це ті особи, що здійснюють корупційне діяння. Суб'єктами корупційних діянь можуть виступати державні службовці, приватні особи, що мають владні повноваження, певний статус, авторитет чи монополію на діяльність, що дає можливість збагачення чи отримання нематеріальних вигод за рахунок держави чи суспільства.

Об'єктом корупційних діянь виступають суспільні відносини, внаслідок яких виникають корупційні правопорушення.

Корупційні правопорушення можуть проявлятися у формі хабара; підкупу грошовими коштами, майном, наданням певних переваг, пільг, послуг нематеріального характеру; здійснення тиску (залякування, погрози рідним та близьким людям тощо); здирництва; незаконного лобізму; непотизму (кумівство, тобто просування по службі на «вигідні» посади родичів та друзів), а також блату; відкатів, розтрата тощо.

Підходи до трактування поняття «корупція»*

№ з/п	Підхід	Автори	Визначення
Основні підходи			
1	Традиційний або нормативно-ціннісний (корупція визначається як порушення норм права, моралі та етики)	Кінаш М.М.	Корупція... наслідок корисливо-егоїстичних мотивів [5, с. 458].
		Несневич Ю.А.	Корупція... порушення норм службової поведінки й етики, а також неформалізованих соцієтальних норм поведінки, етики й моралі [6, с. 65].
		Най Д.	Корупція... поведінка, що відхиляється від офіційно визначених державою обов'язків під впливом приватних інтересів [7, с. 8].
2	Модерністський або класичний (корупція розглядається як протиправна дія або продажність посадової особи)	Соловійов В.М.	Корупція – корисливе використання посадовою особою державних органів влади свого службового становища для власного збагачення [8, с. 47].
		Шостко О.Ю.	Корупцію можна визначити як зловживання службовими і посадовими особами своїми правами і повноваженнями з метою одержання неправомірної вигоди та особистого збагачення, а також активні дії щодо підкупу таких осіб з боку громадян [9, с. 69].
3	Економічний або ринково-центристський (корупція постає як, свого роду, тіньовий політико-економічний ринок, який характеризується надмірним державним регулюванням економічних процесів з метою максимізації корисності за допомогою маніпуляції ресурсами посадовими особами)	Бачинська І.С.	«Інвестуючи» кошти в одержання посади, чиновник стає приреченим на корупцію, оскільки, згідно з основними постулатами економічної теорії, будь-який інвестор має відшкодувати витрати, яких зазнав, та отримати максимальний прибуток [10, с. 379].
		Волошенко А.В.	З використанням корупційних схем розкрадаються або витрачаються за нецільовим призначенням кошти державного бюджету, знищуються державні підприємства і ліквідуються цілі галузі, що мають стратегічне значення для розвитку національного господарства [11, с. 9].
		Серьогін С.	Корупція... – це реалізація власних корисливих інтересів чиновників, форма незаконного «соціального податку», що стягується корумпованим державним апаратом із суспільства [12].
4	Ревізіоністський або функціональний (корупція постає як позитивне явище	Хантінгтон С.	Корупція вища там, де вищі темпи соціально-економічної модернізації. Її основною задачею виступає збалансування низки дестабілізуючих факторів та чинників, які виникають на фоні стрімких змін [13].

	<i>для транзитивної економіки, яке допомагає досягти балансу між дестабілізуючими чинниками, між старими правовими нормами та новими умовами розвитку)</i>	Лейс К., Лефф Н.	Корупція в транзитивних надміру бюрократичних державах здатна подолати бюрократичні бар'єри [14].
5	<i>Політологічний або політичний (корупція розглядається як окремий інститут в процесі реалізації суспільних відносин щодо використання влади її суб'єктами з метою впливу на політичні процеси)</i>	Стогова О. В.	Корупція фактично є неформальним інституційним середовищем економічних, адміністративних і інформаційних ресурсів, у якому владні еліти взаємодіють між собою та іншими структурами суспільства [15, с. 169].
		Пірен М., Ребкало В.	Феномен корупції є проблемою політико-владних відносин, розв'язання якої для багатьох країн є надзвичайно актуальною справою [16, с. 191].
		Фрідріх К.	Корупція виступає надзвичайно негативним явищем – певною «патологією політики», за якої «псується» вся політична система суспільства – і політичні інститути, і державні високопосадовці, і місцеві чиновники [17].
6	<i>Біхевіористичний або соціально-психологічний (корупція вивчається як соціально-психологічний феномен в усіх її проявах)</i>	Луценко М.М., Щербина Л.І.	Корупцію варто розглядати як різновид соціальної корозії, яка роз'їдає й руйнує насамперед органи державної влади та державу й суспільство в цілому [18, с. 143].
		Нинюк М., Нинюк І.	Під корупцією слід розуміти аморальне явище, яке охоплює цілеспрямоване здійснення або нездійснення будь-якої дії при виконанні службових обов'язків, вимагаючи та приймаючи при цьому, насамперед, незаконні матеріальні стимули [1, с. 73].
		Левчук А. О.	Корупція – соціальне явище, яке має соціальну зумовленість, соціальні закономірності розвитку, вона чинить негативний вплив на соціальні процеси. Будучи породженням суспільних відносин, корупція пронизує різноманітні сфери суспільства, по-різному деформуючи суспільні відносини [19, с. 173].
7	<i>Інституційний або державно-управлінський (корупція постає як особлива форма державно-владних відносин, що передбачає</i>	Трепак В.М.	Корупцію можна визначити як соціальне, системне явище, що полягає в неправомірному використанні особами, які мають владні чи управлінські повноваження, власного становища, статусу, авторитету в особистих або корпоративних інтересах, що призводить до розкладання, деградації влади та соціального управління [20, с. 192].

	<i>протиправний обмін службових повноважень посадової особи владної структури на особисті преференції)</i>	Мартинов Д.Ю., Обушна Н.І.	Корупція ... як загальний результат негативних проявів у сфері публічної влади [21].
Офіційний або легальний підхід			
8	Законодавчий або юридичний («корупція» трактується у відповідності до вітчизняних та міжнародних юридичних документів)	Резолюція VIII Конгресу ООН «Практичні заходи боротьби з корупцією», Гавана, 1990 р.	Порушення етичного (морального), дисциплінарного, адміністративного, кримінального характеру, що проявилися в протизаконному використанні свого службового становища суб'єктом корупційної діяльності [22, с. 65-68].
		Довідковий документ ООН про міжнародну боротьбу з корупцією	Корупція – це зловживання державною владою для одержання вигоди в особистих цілях [23].
		Закон України «Про запобігання корупції»	Корупція – використання особою, зазначеною у частині першій статті 3 цього Закону (суб'єкти, на яких поширюється дія цього Закону), наданих їй службових повноважень чи пов'язаних з ними можливостей з метою одержання неправомірної вигоди або прийняття такої вигоди чи прийняття обіцянки/пропозиції такої вигоди для себе чи інших осіб або відповідно обіцянка/пропозиція чи надання неправомірної вигоди особі, зазначеній у частині першій статті 3 цього Закону, або на її вимогу іншим фізичним чи юридичним особам з метою схилити цю особу до протиправного використання наданих їй службових повноважень чи пов'язаних з ними можливостей [24].

*проаналізовано та складено автором

Корупційні прояви можуть носити разовий (непостійний) характер, або можуть повторюватись, переходячи в певну систему. Те, як використовуються службові повноваження, авторитет можновладця чи його статус, визначає спосіб реалізації корупції.

Сфери поширення корупції дуже різноманітні. Вона проникає в усі сектори життя суспільства: державний, громадський та приватний. Це може бути парламентський лобізм, виконання бюджету та розподіл бюджетних коштів, судова система, силові структури, правоохоронні органи, сфера приватизації, техогляд, призов на військову службу, збір усіх видів штрафів, видача дозволів різного роду, контроль бізнесу з боку державних служб: пожежний, санепідеміологічний тощо, бізнес, банківська система, освіта і медицина, торгівля, система соціального забезпечення і т.д.

Як зазначає В.М. Трепак: «специфічними, ідентифікуючими ознаками корупції..., що має бути відображено в дефініції, ...є: системність, дисфункція процесів соціального управління в усіх сферах життя суспільства як наслідок корупції; прояв як множинність корисливих зловживань службовими повноваженнями в державному, муніципальному та приватному секторах, різних форм підкупу-продажності службовців» [20, с. 191]. До цього переліку ознак корупції доцільно додати глобальність корупційних проявів; їх глибоке історичне походження; взаємно вигідну угоду між суб'єктами обох сторін корупційних відносин, встановлення взаємних зобов'язань між ними і намагання приховати це; перевага особистої вигоди над суспільними інтересами; слід також зробити наголос на порушенні закону та морально-етичних норм, на властивості корупції пристосовуватись до реалій життя, еволюціонувати.

За результатами багатолітніх досліджень американський науковець Роберт Клітгаард [25] встановив, що корупційні прояви виникають за наявності трьох ключових складових: низький рівень ризику, значна

вигода і незначне покарання (можливість його уникнення). У результаті він вивів формулу причин корупції, відому сьогодні як «формула корупції Р. Клітгаарда»:

Корупція = Монополії + Свобода дій – Підзвітність

Дослідники також відмічають наявність «тісного взаємозв'язку між високим рівнем корупції в суспільстві і непропорційно високими доходами незначної групи осіб та одночасно зростаючою бідністю більшості населення країни [26, с. 21].

Як зазначають З. Варналій, З. Буркалецька та О. Сасенко: «визначення поняття «корупція» потребує чіткої відповіді щонайменше на чотири ключових питання стосовно: сфери поширення корупції; сутності діянь, які утворюють це явище; суб'єкта корупції; мотивації і мети корупційної поведінки» [27, с. 86].

Виходячи з вище викладеного, пропонуємо під «корупцією» розуміти складне багатоаспектне системне явище, що полягає в неправомірному аморальному використанні особами, що мають владні чи управлінські повноваження, власного становища, статусу чи авторитету в особистих корисливо-еґоїстичних інтересах з метою збагачення чи отримання іншого роду преференції для себе чи інших осіб за рахунок держави або її громадян.

Висновки. Зважаючи на багатогранність даного явища та його динаміку, слід зазначити, що наукові розвідки щодо суті корупції доцільно продовжувати і поглиблювати, адже вони не втрачають своєї актуальності з часом. Це і стане предметом подальших досліджень автора. Формування єдиного понятійного апарату сприятиме окресленню правових меж корупції, її видів, суб'єктів корупційних правовідносин та встановлення відповідальності.

Література:

1. Нинюк М., Нинюк І. Корупція як фактор загрози національній безпеці та суспільному ладу України. *Історико-правовий часопис*. 2015. № 2. С. 71-76.

2. Пайєтт Д. Українська корупція страшніше російських танків. UkrMedia інтернет-газета. URL: <https://ukr.media/politics/238369/>.

3. Індекс сприйняття корупції – 2020 : результати України. URL: <https://nabu.gov.ua/en/open-office/biblio/sociologiya/indeks-spriynyattya-korupciyi-2020-rezultati-ukrayini>.

4. Виховання доброчесності та зниження ризиків корупції. Київ: НУОУ ім. Івана Черняхівського, 2018. 252 с.

5. Кінаш М. М. Корупція як соціальне негативне явище. *Форум права*. 2012. № 4. С. 458-463.

6. Несневич Ю. А. Проблема концептуалізації феномена корупції. *Євразійський Союз: Проблеми міжнародних відносин*. 2016. Вип. 1(15). С. 106-119.

7. Nye J. Corruption and political development: a cost-benefit analysis. *American Political Science*. 1967. № 12(61). Р. 417-427.

8. Михненко А. М., Руснак О. В., Мудров А. М. та ін Запобігання та протидія корупції: навч. посібник / за ред. А. М. Михненка. Київ: ДННУ «Акад. фін. управління», 2013. 667 с.

9. Шостко О. Ю. Кримінологічна характеристика корупційної злочинності в Україні. *Питання боротьби зі злочинністю*. 2014. Вип. 28. С. 69-78.

10. Бачинська І. С. Детермінанти корупції в Україні, або чому державні службовці залучені до корупційного процесу. *Ефективність державного управління*. 2012. Вип. 32. С. 377-382.

11. Волошенко А. В. Корупція: історичні витоки та сучасні прояви. *Економічна теорія та історія економічної думки*. 2015. № 3(165). С. 8-16.

12. Серьогін С. Соціальна сутність корупції в органах державної влади. *Актуальні проблеми державного управління*. 2010. Вип. 2. С. 130-132. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/apdyo_2010_2_39

13. Huntington S. Modernization and Corruption. *Political Order in Changing Societies*. New Haven, Conn: Yale University Press, 1968. 488 p.

14. Leyes C. What is the Problem About Corruption? *Journal of Modern African Studies*. 1965. Vol. 3. № 2. Р. 215-230.

15. Стогова О. В. Люстрація як передумова ефективно боротьби з корупцією. *Сучасне суспільство: політичні науки, соціологічні науки, культурологічні науки*. 2016. Вип. 1(13). С. 167-178.

16. Пірен М., Ребало В. Запобігання корупції в системі політико-владних відносин сучасного українського суспільства. *Вісник Національної академії державного управління при Президентові України*. 2011/2. № 4. С. 191-200.

17. Friedrich C. J. The Pathology of Politics: Violence, Betrayal, Corruption, Secrecy, and Propaganda. N.Y.: Harper & Row, 1972. 287 p.

18. Луценко М. М., Щербина Л. І. Корупція в Україні: сучасний стан і проблеми протидії. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: Юриспруденція*. 2015. Вип. 15(2). С. 142-145.

19. Левчук А. О. Поняття, сутність корупції та корупційних правопорушень. *Юридичний бюлетень*. 2019. Вип. 9. С. 171-177.

20. Трепак В.М. Особливості дефініції поняття «корупція». *Науковий вісник Національної академії внутрішніх справ*. 2015. № 4. С. 181-194.

21. Мартинов Д. Ю., Обушна Н. І. Феномен корупції в системі публічного управління: теоретичні аспекти наукового дискурсу. *Державне управління: удосконалення та розвиток*. 2020. № 8. URL: <http://www.dy.nauka.com.ua/?op=1&z=1720>

22. Права человека : Международный сборник договоров. Нью-Йорк: ООН, 1989. 474 с.

23. Довідковий документ про міжнародну боротьбу з корупцією : підготовлений Секретаріатом ООН, № 169/14. Каїр : ООН, 1995. 47 с.

24. Про запобігання корупції : Закон України від 14.10.2014. №1700-VII. Чинний зі змінами. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1700-18#n25>

25. Klitgaard R., Maclean-Abaroa R., Lindsey Parris H. *Corrupt Cities: A Practical Guide to Cure and Prevention*. ICS Press and World Bank Institute, 2000. 162 p.

26. П'ясецька-Устич С. В. Теоретичні аспекти аналізу корупції як системного явища в сучасній українській економіці. *Причорноморські економічні студії*. 2018. Вип. 28-1. С. 19-26.

27. Варналій З. С., Буркалецька З. С., Саєнко О. С. *Економічна безпека України : проблеми та пріоритети зміцнення* : монографія. Київ : Знання України, 2011. 299 с.

References:

1. Ninyuk, M. and Ninyuk, I. (2015), "Corruption as a factor of threat to national security and social order of Ukraine", *Istoryko-pravovyi chasopys*, № 2, pp. 71-76.

2. Payette, D. (2019), "Ukrainian corruption is worse than Russian tanks", *UkrMedia internet-hazeta*, retrieved from: <https://ukr.media/politics/238369/>

3. Corruption Perceptions Index - 2020: Ukraine's results, retrieved from: <https://nabu.gov.ua/en/open-office/biblio/sociologiya/indeks-spriynyattya-korupciyi-2020-rezultati-ukrayini>.

4. *Vykhovannia dobrochesnosti ta znyzhennia ryzykiv koruptsii* [Educating integrity and reducing the risks of corruption], Kyiv, Ukraine, 252 p.

5. Kinash, M. M. (2012), "Corruption as a social negative phenomenon", *Forum prava*, № 4, pp. 458-463.

6. Nesnevich, Yu. A. (2016), "The problem of conceptualization of the phenomenon of corruption", *Evrasyiskyi Soiuz: Voprosi mezhdunarodnikh otnoshenyi*, № 1(15), pp. 106-119.

7. Nye, J. (1967), Corruption and political development: a cost-benefit analysis, *American Political Science*, № 12(61), pp. 417-427.

8. Mikhnenko, A. M., Rusnak, O. V., Mudrov, A. M. and others (2013), *Zapobihannia ta protydiia koruptsii* [Preventing and combating corruption], DNNU "Acad. Finn. Management", Kyiv, Ukraine, 667 p.

9. Shostko, O. Y. (2014), "Criminological characteristics of corruption crime in Ukraine", *Pytannia boroty zi zlochynnistiu*, V. 28, pp. 69-78.
10. Bachynska, I. S. (2012), "Determinants of corruption in Ukraine, or why civil servants are involved in the corruption process". *Efektivnist derzhavnoho upravlinnia*, V. 32, pp. 377-382.
11. Voloshenko, A. V. (2015), "Corruption: historical origins and modern manifestations", *Ekonomichna teoriia ta istoriia ekonomichnoi dumky*, № 3(165), pp. 8-16.
12. Seryogin, S. (2010), "The social essence of corruption in public authorities", *Aktualni problemy derzhavnoho upravlinnia*, V. 2, pp. 130-132, retrieved from: http://nbuv.gov.ua/UJRN/apdyo_2010_2_39
13. Huntington, S. (1968), *Modernization and Corruption. Political Order in Changing Societies*. New Haven, Conn: Yale University Press, 488 p.
14. Leyes, C. (1965), What is the Problem About Corruption? *Journal of Modern African Studies*, Vol. 3, № 2, pp. 215-230.
15. Stogova, O. V. (2016), Lustration as a prerequisite for effective fight against corruption, *Suchasne suspilstvo: politychni nauky, sotsiologichni nauky, kulturolohichni nauky: zbirnyk naukovykh prats*, KhNPU named after G.S. Frying pans, Kharkiv, Ukraine, V. 1(13), p. 167-178.
16. Piren, M. and Rebkalo, V. (2011/2), "Prevention of corruption in the system of political-power relations of modern Ukrainian society", *Visnyk Natsionalnoi akademii derzhavnoho upravlinnia pry Prezydentovi Ukrainy*, № 4, pp. 191-200.
17. Friedrich, C. J. (1972), *The Pathology of Politics: Violence, Betrayal, Corruption, Secrecy, and Propaganda*. N.Y.: Harper & Row, 287 p.
18. Lutsenko, M. M. and Shcherbina L. I. (2015), "Corruption in Ukraine: current state and problems of counteraction", *Naukovyi visnyk Mizhnarodnoho humanitarnoho universytetu. Seriia: Yurysprudentsiia*, V. 15(2), pp. 142-145.
19. Levchuk, A. A. (2019), "The concept, essence of corruption and corruption offenses", *Yurydychnyi biuleten*, V. 9, pp. 171-177.
20. Trepak, V. M. (2015), "Features of the definition of "corruption"", *Naukovyi visnyk Natsionalnoi akademii vnutrishnikh sprav*, № 4, pp. 181-194.
21. Martinov, D. Yu. and Obushna, N. I. (2020), "The phenomenon of corruption in the system of public administration: theoretical aspects of scientific discourse", *Derzhavne upravlinnia: udoskonalennia ta rozvytok*, № 8, retrieved from: <http://www.dy.nayka.com.ua/?op=1&z=1720>.
22. Human rights (1989), *Mezhdunarodnii sbornyk dohovorov*. UN, New York, USA, 474 p.
23. Background Paper on the International Anti-Corruption (1995), Prepared by the United Nations Secretariat, № 169/14, UN, Cairo.
24. The Verkhovna Rada of Ukraine (2021), Law of Ukraine "On Prevention of Corruption", retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1700-18#n25>.
25. Klitgaard, R., Maclean-Abaroa, R. and Lindsey Parris H. (2000), *Corrupt Cities: A Practical Guide to Cure and Prevention*. ICS Press and World Bank Institute, 162 p.
26. Piasetska-Ustych, S. V. (2018), "Theoretical aspects of the analysis of corruption as a systemic phenomenon in the modern Ukrainian economy", *Prychornomorski ekonomichni studii*, V. 28-1, pp. 19-26.
27. Varnaliy, Z. S., Burkaletska, Z. S., and Saenko, O. S. (2011), *Ekonomichna bezpeka Ukrainy : problemy ta priorytety zmitsnennia* [Economic security of Ukraine: problems and priorities of strengthening], Kyiv, Ukraine, 299 p.

Стаття надійшла до редакції 20.11.2021 р.